

Boverket
remiss@boverket.se

Begäran om yttrande över förslag om "Boverkets förslag till föreskrifter om bostäders lämplighet för sitt ändamål"

Er beteckning: 2478/2023

Inledning

De föreslagna föreskrifterna motsvarar avsnitt 3 i Boverkets byggregler (BFS 2011:6), BBR.

Länsstyrelsens remissyttrande

Denna begäran om yttrande är en av sex yttranden över förslag till nya byggregler vilket Boverket har sänt ut vid nära förestående somarsemestrar. Den tidsram som getts för remissynpunkter är inte rimlig.

Under respektive avsnitt och rubrik med sidhänvisning framgår länsstyrelsens synpunkter med indragen text, utom för de sammanfattande synpunkterna nedan.

Sammanfattande synpunkter på denna föreskrift

Länsstyrelsen avstyrker förslaget. Det saknas regler om krav på fast inredning för kök, krav på fast inredning för förvaring eller utrymmen för detta. Det saknas även regler för bostadskomplement och avfallsutrymmen. Ett flertal av dessa krav anges i 3 kap. PBF, men Boverket har inte utvecklat dessa krav i förslaget.

Länsstyrelsen ser också att förslaget öppnar upp för byggande av lägenheter som inte tar tillräcklig hänsyn till de långsiktiga sociala behoven. Förslaget riskerar leda till ytterligare bostadssegregation och problem med integration.

Övergripande och återkommande synpunkter på föreskrifterna med avseende på dess konsekvenser

Det finns en risk att kraven i föreskrifterna blir otydliga när de allmänna råden tas bort. För att främja effektiviteten i PBL-systemet är det därför angeläget att Boverket ger vägledning om vad de i grunden statliga kraven betyder. Det finns annars risk för ett ökat antal överklaganden och rättsprocesser hos länsstyrelserna eller i domstol om tolkningen av

kraven, exempelvis avseende interimistiska eller vägrade slutbesked. Det kan i sin tur påverka länsstyrelsens behov av resurser.

Boverkets har angett bl.a. följande. Författningsförslaget formuleras som teknik- och materialneutrala verifierbara funktionskrav. När föreskrifterna uttrycks som funktionskrav tydliggörs det att byggherrar får frihet att föreslå egna lösningar som uppfyller föreskrifterna. Handböcker, standarder, branschstandarder och branschöverenskommelser kommer att få en viktig roll vid tolkning av byggreglerna.

Handböcker, standarder eller branschöverenskommelser är inte juridiskt bindande men ska enligt Boverket tillmätas stor tyngd och vara vägledande för beslut.

Genom att handböcker, standarder eller branschöverenskommelser ska vara vägledande för beslut blir regelverket mer svåröverskådligt för exempelvis byggnadsnämnden och överinstansen. Det vägledande materialet blir utspritt på fler källor och informationsökning kommer att ta längre tid.

Idag används de allmänna råden i BBR som stöd för att bedöma kravnivåerna. Hur funktionskraven i föreskrifterna ska tillämpas kan bli rättsosäkert efter den 1 juli 2025 (enligt övergångsbestämmelserna ska BBR kunna tillämpas fram till den 1 juli 2025) om det inte tagits fram stöd för bedömningarna av funktionskraven. Det kan inte tas för givet att det finns handböcker, standarder eller branschöverenskommelser som täcker samtliga funktionskrav.

Av rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att handböcker, standarder och branschöverenskommelser är tillgängliga för var och en i läsbar form utan krav på betalning. Byggherren måste ha möjlighet att läsa den aktuella handboken, standarden eller branschöverenskommelser för att själv kunna göra en egen bedömning av vilka funktionskrav som är tillämpliga och om åtgärden uppfyller dem. Vidare är det viktigt att även byggnadsnämnden och överinstanserna har tillgång till dessa dokument och att det av byggnadsnämndens beslut framgår vilken handbok, standarder eller branschöverenskommelse som har tillämpats i det enskilda fallet. Handböcker, standarder och branschöverenskommelser bör finnas tillgängliga redan när föreskrifterna ska träda i kraft. Det kan ifrågasättas om aktuella aktörer hinner ta fram branschöverenskommelser etcetera samt ställa om till nya regler innan ikraftträdandet den 1 juli 2024.

Frågan är om branschöverenskommelser och standarder som tas fram av exempelvis större byggföretag kommer att uppfylla samhällets krav. Om det förekommer flera handböcker eller standarder finns det risk för att nivån för att uppfylla ett visst funktionskrav varierar beroende på vem som har upprättat handboken eller standarden. Den ena handboken eller standarden kanske anges en viss nivå för att uppfylla ett funktionskrav,

medan en annan handbok eller standard anger en högre eller lägre nivå för att uppfylla kravet. En sådan flexibel tillämpning av byggreglerna riskerar leda till att ”lika fall” inte bedöms lika.

Länsstyrelsen ser negativa konsekvenser med att låta branschen tolka funktionsreglerna helt i egna vägledningar. Mot bakgrund av omfattande byggfusk enligt Boverksrapport 2018:36, kan det ifrågasättas om byggbranschen är mogen att göra dessa tolkningar. Brukarintresset bedöms bli lidande och det blir problem för kommunernas byggnadsnämnder att fastställa vilka krav som ska ställas på byggherrarna.

Risken är att rättssäkerheten och likabehandling påverkas negativt eftersom ett funktionskrav kan uppfyllas på flera olika sätt. Det blir upp till varje kommun och bygglovshandläggare att avgöra om kraven är uppfyllda i varje situation. Detta blir ett komplext arbete vilket bedöms leda till en ökad arbetsbörda och kräva mer kompetens. Det finns alltså en risk för att reglerna kommer att tillämpas olika i olika kommuner men också en risk för att bygglovshandläggare inom samma kommun gör olika bedömningar.

Länsstyrelsen vill poängtera att de föreslagna omfattande regelförenklningarna i syfte till att bidra till ett snabbare och billigare byggande inte får gå utöver att kvalitén på byggandet och kraven på God gestaltad livsmiljö blir lidande. Hållbarhet och kvalitet ska enligt riksdagen inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv behöver byggnader kunna användas och förvaltas under lång tid, helst flera hundra år.

I flera fall hänvisar Boverket till krav i förordning utan att upplysa om dessa krav. För överskådlighetens skull bör dessa krav även framgå vid inledningen av respektive föreskrift.

Att kontroller både görs enligt föreskriften och till kontrollplan enligt 10 kap 24 § PBL kan bli belastande om inte dessa kontroller samordnas eller inte utförs. Hur utformningskrav av bygg- och markåtgärder kontrolleras bör därför ingå 10 kap PBL. Boverket bör få i uppdrag att ta fram förslag till ändringar i PBL/PBF.

Länsstyrelsen ser ett stort behov av att Boverket tar fram omfattande och tillräckligt innehållsrika vägledningar.

Se vidare länsstyrelsens yttrande i Boverkets remiss 29/2022

1 Författningsförslag

1 kap Övergripande bestämmelser

Mindre avvikelser från föreskrifterna i denna författning

3 § sid 7

Detta bör inte omfattas egenskapskrav annat än undantagen i 8 kap 6 § PBL

Kontroll

11 § Sid 9

För åskådlighetens skull bör systemet för kontroller i PBL bör bakas ihop, annars riskeras det kontroll och dokumentation inte utförs

2 kap Utformningsförslag vid uppförande av nya byggnader

1 § sid 9

Bestämmelser om bostadskomplement saknas helt och behöver arbetas in i förslaget. En annan aspekt är att så som förslaget är utformat att bostäder, även större, planeras med helt öppna rumssamband. Funktion för personlig hygien blir den enda funktion som har ett eget rum.

3 kap Tekniska egenskapskrav på bostäder vid uppförandet av nya byggnader

Sid 10

Synpunkter ovan kap 2 ovan är i stora delar tillämpligt när det gäller att uppfylla de tekniska egenskapskraven.

5 Beskrivning av förslaget

5.1 Författningsförslagets utformning

Sid 27

Det bör finnas hänvisningen till lag och förordning i inledningen av varje kapitel eller avsnitt. Se även denna synpunkt i yttrande till remiss 3925/2021

Sid 28

Boverket skriver ”Att förslag till specifika lösningar i författningsförslaget, som idag finns som allmänna råd i BBR, inte ska tolkas som en sänkning av kravnivån.”

Länsstyrelsen ser dock en risk med att sådana tolkningar kan uppstå rent allmänt av starka ekonomiska intressen får ett stort inflytande.

5.2 Övergripande bestämmelser

5.2.2 Mindre avvikelse

Sid 29

Enligt nuvarande bestämmelse, avsnitt 1:21 BBR, är det byggnadsnämnden som kan medge en mindre avvikelse. I förslaget till de nya föreskrifterna är det byggherren som ska avgöra om en mindre avvikelse från en föreskrift kan tillämpas.

Det kan finnas risk att byggherren är mer generös med att medge avvikelse om det är en själv som bedömer detta, jämfört med att det

är byggnadsnämnden som medger avvikelser. Om byggherren själv bedömer att det föreligger skäl till mindre avvikelser under byggprocessens gång så kan det bli svårt för bygglovshandläggarna att i ett tillsynsärende bedöma om byggherren har tillämpat de tekniska egenskapskraven och möjligheten att göra mindre avvikelser på ett korrekt sätt. Risken är då att handläggarna, för att t.ex. inte onödigt fördyra eller försena projektet, väljer att släppa igenom avvikelser som de inte hade gjort om nämnden hade fått frågan och bedömt om det var frågan om en mindre avvikelse innan åtgärden utfördes.

Eftersom bedömningen kommer behöva ske i två led, kan det finnas en risk för oenighet, ineffektivitet samt ökade kostnader. Eftersom det dessutom saknas allmänna råd och behovet av att göra mindre avvikelser från föreskrifterna kan komma att öka, ser länsstyrelsen även en risk för att fler beslut överklagas jämfört med idag, vilket medför en ökad arbetsbelastning för länsstyrelsen och övriga överklagandeinstanser.

5.2.4 Termen fackmässighet

Sid 30-31

Länsstyrelsen bedömer även att det är onödigt i de flesta fall att kräva fackmässighet vid uppförande av små bygglovsbefriade tillbyggnader.

5.2.5 Krav på utformning och utförande

Sid 32-33

Hur dokumentation av projektering av byggnadsutformning ska ske, framgår inte av förslaget.

Länsstyrelsen bedömer även att det är onödigt i de flesta fall att dokumentera projektering för uppförande av små bygglovsbefriade tillbyggnader, såtillvida de inte medför ingrepp på stommen. I ett anmälningsärende bör en komplementbostadsbyggnad enl 9 kap 4a § dock fullständigt redovisas och dokumenteras.

5.2.6 Byggherrens kontroller

Sid 33

I förslaget anges att resultat av kontroller ska dokumenteras (1 kap. 11 §). Det saknas dock bestämmelse om hur resultatet av byggherrens kontroller ska dokumenteras. Det borde tydliggöras på vilket sätt detta ska ske för att undvika situationer där byggherren och byggnadsnämnden har olika uppfattning om ifall kravet är uppfyllt.

Byggherren är skyldig att utföra kontroller enligt både 10 kap. 6 § PBL och 1 kap. 10 § i den nu aktuella författningen. När dessa krav inte är samordnade ökas risken att byggherren missar någon av dessa skyldigheter.

5.3 Bostäder vid uppförande av nya byggnader

5.3.1 Lämplighet för sitt ändamål i bostäder

Sid 34

Boverket hänvisar till plan- och byggförordningen (3 kap. 1 § PBF) enligt följande: ”att bostäder ska utföras så att de i skälig utsträckning har avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring, samt att bostäder ska med hänsyn till användningen ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

Länsstyrelsen bedömer att förslaget på ett olyckligt sätt tummar på kravet i förordningen. Att det i förarbetet till PBL anges att det inte ligger ”i statens intresse att detaljreglera den fysiska utformningen av olika utrymmen i en bostad.” bör inte medföra att bostäder riskeras uppföras med helt öppen planlösning och utan krav på ordnad förvaring i skåp eller utrymmen. Undantaget är att toalett ska finnas i eget utrymme. Att förslaget anger att det endast ska finnas *plats* för köksinredning och förvaring riskerar att lägenhetsinnehavare själva får ordna med köksinredning och förvaringsskåp.

5.3.2 En grundläggande bestämmelse

Sid 36

Förslaget öppnar upp för en mycket stor flexibilitet vad gäller en bostads planlösning. För lägenheter i framför allt flerbostadshus kan detta led till störning mellan de boende om det inte finns avskiljbara sovrum i tillräckligt hög grad. Se synpunkt under 7.8.7

5.3.3 Utrymme för inredning och utrustning

Sid 37: Boverket anger: ”PBF ställer även krav på utrymme för förvaring, men den precisering av krav på inredning för förvaring som finns i BBR finns inte i författningsförslaget. Utrymmen för förvaring behöver exempelvis ha plats för kläder och säsongsutrustning, men även för mer platskrävande utrustning, som barnvagnar, cyklar, utomhusrullstolar och rollatorer. Hur utrymmen för förvaring ska utformas eller placeras preciseras inte i författningsförslaget. I tillämpningen av reglerna får bedömas hur bostadens förvaringsutrymmen ska lösas på lämpligt sätt med hänsyn taget till 2 kap. 1 §. Någon ändring i sak jämfört med BBR är inte avsedd.”

Länsstyrelsen ser stora brister i denna del av förslaget. Att Boverket inte utvecklar krav i PBF är en generell brist. Risken är uppenbar att kraven blir öppna för en negativ tolkning, eller ”glöms” bort. Det gäller i synnerhet krav om bostadskomplement, vilka saknas helt i förslaget. Det saknas även helt bestämmelser om driftutrymmen som avfallsutrymmen.

5.3.5 Fast inredning och utrustning

Sid 38: I BBR regleras även att det ska finnas inredning och utrustning för förvaring. I författningsförslaget införs inte dessa preciserade krav. Det krav på att bostaden ska utformas och dimensioneras för bostadsfunktionen förvaring bedömer Boverket vara tillräckligt för att kunna uppfylla funktionen.

Krav på förvaring saknas både i 2 kap. och 3 kap. i författningsförslaget. Att fast inredning inte är preciserade krav kan medföra att byggherrar endast redovisar att plats för inredning finns. I flerbostadshus riskerar situationen uppstå att hyresgäster själva får sätta upp garderober, köksskåp, skåp för städutrustning och sedan ta bort inredningen när de ska flytta ut. Nästa hyresgäst får då sätta upp ny inredning med stora kostnader och förslitning av lägenheten som följd.

6. Ikraftträdande och informationsinsatser

6.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Sid 44:

Den nya författningen föreslås att träda i kraft den 1 juli 2024. De äldre bestämmelserna som ska upphävas föreslås att ha en övergångstid om ett år, alltså till den 1 juli 2025. Av remissen framgår att det under denna övergångstid kommer att vara möjligt för byggherrar att välja om de ska tillämpa de nya bestämmelserna eller om de ska tillämpa de gamla upphävda bestämmelserna i BBR. Förslaget motiveras av att byggherrarna och kommunerna ska få god tid på sig för att ställa om arbetet till de nya förhållandena.

Om det inte vid tidpunkten den 1 juli 2024 finns vägledning från Boverket (eller handböcker, standarder och branschöverenskommelser) tillgängliga så kan det ifrågasättas om det inte finns risk för att utformningen av övergångsbestämmelserna leder till att de inblandade parterna väljer att tillämpa de gamla bestämmelserna under hela övergångsperioden. I så fall kommer övergångsbestämmelserna inte att fylla någon funktion. Det är bättre att handböcker, standarder och branschöverenskommelser redan finns på plats och är tillgängliga för samtliga inblandade redan när föreskrifterna ska träda i kraft.

Om det föreslagna upplägget med övergångsbestämmelser ska införas är det viktigt, för att det ska bli tydligt för alla inblandade och för överprövande instans, att det av beslutet, eller av övriga handlingar i ärendet, framgår om byggherren valt att tillämpa de nya bestämmelserna eller de upphävda bestämmelserna i BBR.

Med hänsyn till förväntade problem med tolkningen av föreskriften, föreslår länsstyrelsen att övergångstiden förlängs minst med ett halvår.

6.2 Informationsinsatser

Sid 44:

Boverket bör ta på sig ansvaret att ta fram tillräckligt innehållsrika vägledningar. Behov av informationsinsatser av Boverket för olika målgrupper och med varierade metoder, bedömer länsstyrelsen som stort. En del i insatserna bör omfatta information om tillämpliga standarder, handböcker och branschstandarder.

7 Konsekvenser

7.1 Övergripande konsekvenser

Sid 45-

Eftersom föreskrifterna även rör krav på utformning bör Boverket visa på vilka krav en byggnadsnämnd kan ställa på en byggherre för att visa att den uppfyllt kraven och hur de ska redovisas och följas upp.

7.1.4 Kunskap och vägledning behöver ges på andra sätt

Sid 50

Boverket låter branschen tolka regelverket och riskerar att inte bevaka allmänintresset i tillräckligt hög grad. Branschens tolkningar av regelverket blir inte allmänt tillgängligt. Boverket bör ta på sig ansvaret att ta fram vägledningar. Se vidare yttrande i remiss 29/2022.

Eftersom detta är viktig del av hur föreskrifterna kan fungera i praktiken borde Boverket ha utvecklat detta begrepp mer i förslag och konsekvensbeskrivning.

7.2 Företag

7.2.1 Byggherrar

Konsekvenser för små och medelstora företag och privatpersoner som byggherrar

Sid 52-

Problem riskerar uppstå för byggnadsnämnder, små och medelstora företag och privatpersoner som är byggherrar, när det gäller tolkningen av föreskrifterna. Länsstyrelsen bedömer att förslaget i stort kommer att medföra ökade kostnader för anlitanade av konsulter för projektering och tolkning av regelverket. Se 7.1.4 Kunskap och vägledning behöver ges på annat sätt.

7.3 Staten

7.3.1 Överklagade beslut i bygglovsprocessen

Sid 63

De överklagade bygglovsbeslut som rör bostäders lämplighet i Hallands län är relativt ovanliga. Risken är stor att startbesked kommer överklagas i en större utsträckning när funktionskrav blir svårtolkade. Förslaget kommer också att medföra ökat behov av inköp av standarder, branschstandarder och olika handböcker för länsstyrelsen.

7.3.2 Länsstyrelsens tillsynsvägledning

Sid 63

Boverket ska tillsammans med Länsstyrelsen ge tillsynsvägledning i enlighet med 8 kap 13-14 §§ PBF. Införandet av ett ändrat regelverk för byggregler kommer att innebära ett ökat behov av vägledningsinsatser. Arbetet kommer inledningsvis att bli resurskrävande. Men även fortsättningsvis kommer sannolikt behovet av tillsynsvägledning att öka när kommunerna ska ingripa senare i byggprocessen.

7.3.3 Konsekvenser för Boverket

Sid 64

Innan och i samband med föreskriftens ikraftträdande bör Boverket få tillräckliga resurser för att klara de omfattande informationsinsatserna som behövs för detta ändamål. Detta gäller även deltagande eller bevakning av hur branschorganen tolkar föreskrifterna. Se synpunkter under 6.2 Informationsinsatser.

7.4 Kommunernas byggnadsnämnder

7.4.3 Konsekvenser för byggnadsnämndernas handläggning

Sid 65-

Problem riskerar uppstå för byggnadsnämnder, när det gäller tolkningen av föreskrifterna. Länsstyrelsen bedömer att regelverket kommer att medföra stora ändringar och påverka det dagliga arbetet i kommunerna riskerar uppstå för byggnadsnämnder, när kommunen ska ta ställning till vilka krav som närmare ska ställas. Hänsyn vid utformning av regelsystemet bör ta större hänsyn till att de flesta kommuner är små och medelstora kommuner där resursbrist råder, eller där kommunernas ekonomi inte tillåter att ha tillräcklig kompetens. För dessa kommuner kan inköp av standarder och medlemskap i branschorganisationer, för att få tillgång till vägledningar, bli en onödigt stor utgift. Se 7.1.4 Kunskap och vägledning behöver ges på annat sätt.

7.8 Social hållbarhet

7.8.1 Hushåll och enskilda

Sid 71-72

Att förslaget inte omfattar krav på fast inredning eller krav på bostadskomplement bedömer länsstyrelsen medföra stora negativa konsekvenser för hyresgäster och bostadsrättsinnehavare. Lämpligt utrymme för barnvagnsförråd beläget vid bostadens entré behöver finnas i flerbostadshus.

7.8.3 Äldre och 7.8.5 Personer med nedsatt funktionsförmåga

Sid 73

Lämpligt utrymme för rollator och rullstolar beläget vid bostadens entré behöver finnas i flerbostadshus. Uttag för laddning av elrullstolar behöver finnas i ett sådant utrymme.

7.8.7 integration och boendesegregation

Sid 73-74

Att krav på bostadskomplement och fast inredning saknas i föreskrift, kan på kort sikt medföra lägre kostnader vid uppförande av bostadshus. Risker med störningar mellan de boende är uppenbar, det kan t. ex innebära att det blir omöjligt för en förälder att nattarbeta, att man inte får studiero, att hela familjen väcks av småbarnsskrik, eller inte får någon ro för bullrande tvättmaskiner.

Bostäderna riskerar bli mindre användningsbara och förslitna, vilket bäddar för stor omsättning av hyresgäster och utanförskap. Att kunna sova och varar ifred i ett eget rum ev delat med något syskon är en viktig social aspekt som reglerna bör ta hänsyn till. Regler om trångboddhet och barn anger att två barn under 12 år kan dela rum utan att bostadens bedöms som trångbodd. I bygglovsansökan bör det därför framgå hur många personer en bostad är avsedd för, annars riskerar socialt utsatta familjer med många barn få bo tillsammans i ett stort multifunktionsrum tillsammans.

8 Författningskommentarer

1 kap Övergripande bestämmelser

Projektering och utförande

8 § sid 80-81

Länsstyrelsen bedömer att förslaget ställer för höga krav på engångsbyggare som ska uppföra små och enkla tillbyggnader, ofta bygglovsbefriade. Det framgår inte heller hur dokumentering av utförande och färdig byggnad ska gå till.

Särskilt om ändring av byggnad

10 § sid 81

Av paragrafen framgår bland annat att det vid ändring av byggnad ”ska klargöras” om byggnaden har sådana brister avseende kraven på lämplighet för sitt ändamål som kan åtgärdas inom ramen för den planerade åtgärden (punkten 1). Av författningskommentaren framgår att syftet med bestämmelsen är att tydliggöra byggherrens ansvar och ta reda på den befintliga byggnadens egenskaper innan ändringsarbeten projekteras och påbörjas.

Länsstyrelsen kan inte utläsa att det finns ett krav på att klarläggandet enligt 10 § ska dokumenteras. Enligt 1 kap. 11 § i författningsförslaget ska dock kontroll göras av att kraven i författningen uppfylls och resultaten ska dokumenteras. Är det tänkt att klargörandet enligt 1 kap. 10 § även ska dokumenteras så bör detta förtydligas.

Utan krav på dokumentation blir det i efterhand svårare att följa upp om byggherren har tillämpat paragrafen och ”klargjort” de förhållanden som bestämmelsen kräver *innan* ändringsarbeten projekteras och påbörjas.

Kontroll

11 § sid 83-84

”Kontroll av att kraven i denna författning uppfylls är inte enbart aktuell för tekniska egenskapskrav utan även för utformningskrav.”

Länsstyrelsen ser positivt på att kontrollerna ska utföras fackmässigt och att de genomförs i tre olika skeden; under projektering, under utförande och i den färdiga byggnaden. För små och enkla fristående byggnader bör kontrollen förenklas, och kan inskränka sig till lägeskontroll.

Att kontroller både görs enligt föreskriften och till kontrollplan enligt 10 kap 24 § PBL kan bli belastande om inte dessa kontroller samordnas. Det är annars uppenbart att dessa kontroller inte kommer äga rum. Hur utformningskrav av bygg- och markåtgärder kontrolleras bör ingå 10 kap PBL. Utformningskrav på projektering bör ingå i en kontrollplan. Kontrollplanen behöver dock inte visa på hur de tekniska egenskapskraven uppfylls i skedet när en åtgärd ska prövas i bygglov. Hur dessa kontroller i olika skeden och mot olika krav ska ske bör utvecklas av Boverket i vägledning. Se synpunkter i övriga remissyttranden.

2 kap. Utformningskrav vid uppförande av nya byggnader

1 § Sid 84- 85

Rörande avsaknaden av regler om bostadskomplement se synpunkter under 5.3.3. Beskrivning av förslaget och Sociala konsekvenser under 7.8. Vad gäller möblerbarhet bör detta framgå av vägledning.

En grundläggande förutsättning för en bostads långsiktiga användning är att rumssambanden fungerar. Det behöver t ex finnas minst ett sovrum som kan nå neutralt. Placering av WC bör heller inte leda direkt ut till matplats eller kök.

2 § sid 85-86: Bestämmelsen syftar till att säkerställa att det finns tillräckligt med *plats* för fast inredning och utrustning, som exempelvis köksinredning i rum eller avskiljbar del av rum för matlagning.

Det bör ställs krav på att bostäder uppförs med fast köksinredning och förvaringsskåp, alt. förvaring i utrymmen inom lägenheten. Rörande avsaknaden av regler gällande fast inredning, se synpunkter under 5.3.5 Beskrivningarna av förslaget och Sociala konsekvenser under 7.8.

3 § sid 88

Att det bara ställs krav på att endast funktionen personhygien ska ha eget rum medför att alla andra rum kan nås i ett öppet rumssamband. Ljudet av en centrifugerande tvättmaskin placerad i ett öppet rumssamband med övriga funktioner kommer upplevas som störande. Många andra störningsmoment kan uppstå mellan de boende. Länsstyrelsen bedömer att detta inte tar tillräcklig hänsyn till en bostads långsiktiga användning. Se vidare synpunkt under 7.8.7

Beslutande

Yttrandet har beslutats av länsarkitekt Cecilia Engström med bygglovsarkitekt Dag Rundegren som föredragande. Länsjurist Hanna Wrammer har medverkat i ärendet.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.